

28 қыркүйек,
Сейсенбі,
2021 жыл.

uil-gazet@mail.ru

Газет 1930
жылдың
қараша айынан
бастап шығады.

ЕҢ ҮЗДІК БІЛІМ ОРДАСЫ

ТАЛАЙ САН ҚИЛЫ ЗАМАН ТОҒЫСЫНАН ӨТІП, ЖАРҚЫН БОЛАШАҚ ҮШІН «...ТОЛАРСАҚТАН САЗ КЕШІП, ЕТІГІМЕН СУ КЕШІП» СОЛ БІР ЕРКІНДІКТІҢ, ЕГЕМЕНДІКТІҢ ҚАДІР-ҚАСИЕТІ ҮШІН КҮРЕСКЕН АТА-БАБА АРМАНЫ МЕН ТІЛЕГІ БҮГІНДЕ ОРЫНДАЛЫП, МАМАРАЖАЙ БЕЙБІТ КҮННІҢ АСТЫНДА ӨМІР СҮРІП КЕЛЕМІЗ. ӨРИНЕ, БҮЛ - ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ ЖЕМІСІ. ЕҢСЕМІЗДІ ТҮЗЕП, ЕЛ БОЛДЫҚ, ҚАНАТЫМЫЗДЫ КЕҢГЕ ЖАЙЫП, ЗОР СЕНІММЕН АЛҒА ҚАДАМ БАСТЫҚ. МІНЕ, КЕШЕ ҒАНА ТӘЙ-ТӘЙ БАСҚАН «ЖАС ҚАЗАҚСТАН» 30 ЖЫЛДА ОРНЫҚҚАН, САЛМАҚТЫ ЕЛГЕ АЙНАЛДЫ. ӘР ЕЛДІҢ ӨСІП-ӨРКЕНДЕП, БИІККЕ САМҒАУЫ ҮШІН ҰРПАҚТЫҢ САПАЛЫ БІЛІМ АЛЫП, ТӘЛІМ-ТӘРБИЕСІНІҢ МОЛ БОЛУЫ МАҢЫЗДЫ.

Абай атамыз айтқандай «Ұстазсыз шәкірт-тұл, шәкіртсіз ұстаз тұл» деп, адам баласының кісі болып қалыптасуы көбінесе ұстазға байланысты деп ерекше атап өткен. Шәкірт ұстазға қарап өседі. Ол ұстазының білімін, берген тәрбиесін, кеңесін алады. Осы орайда біздің мектебімізде дәл осындай қабілет пен қасиеттерді бойына сіңірген ұстаздар жетерлік. Мектеп жетістігі үшін жетекшісінің

де еңбегі ерекше. Оған дәлел мектеп-гимназиямыз «ОРТА БІЛІМ БЕРЕТІН ҮЗДІК ҰЙЫМ» атанды. Сонымен қатар облыс әкімі тағайындаған 7 000 000 (жеті миллион) көлеміндегі сыйақыны жеңіп алды.

«Білімді ұлт-тұрақты даму кепілі» атты білім беру қызметкерлерінің аудандық тамыз кеңісіннің пленарлық отырысы өтті. Пленарлық мәжіліс барысында 2020-2021 оқу жылындағы

ауданымыздың білім беру саласындағы атқарылған жұмыстар мен жетістіктерге тоқталып, алдағы басталмақ турған жаңа оқу жылына жүзеге асырылуға тиісті жаңа максаттар мен міндеттер туралы айтылды.

Ауданымыздың білім беру саласының қарқынды дамуына үлес қосып, тынымсыз еңбек етіп жүрген мектеп-білімдіздің бірқатар ұстаздары облыстық білім басқармасының Алғыс хатымен

марапатталды.

Бала бағбаны болып жүрген білім қызметкерлеріне аймақта қолдау көп. Оқушыға сапалы білім мен саналы тәрбие беріп, мектеп қабырғасында қажырлы еңбек етіп жүрген ұстаздардың еңбектері жыл сайын еленіп келеді.

Соның бір дәлелі, жақында «Мерке» шипажайына бастауыш пен мұғалімдері Браташова Елена Дмитриевна мен Дурманова Алла Викторовна барып келсе, «Жаңа дауа, дертке шипа-Сарыағаш шипажайына Ұлболсын Жұмашова мен Мархабат Иманова арнайы барды.

Аяулы мамандық иелерінің демалысын көсіподақ комитеті ұйымдастырды. Мұндай шараның білім қызметкерлеріне тигізер пайдасы зор екенін атап, ұйымдастырушыларға өз ризашылықтарын жеткізді.

Кіндік қаны тамған топырақты қастерлеу қазақ халқының өлмисақтан жалғасқан салты. Ол ұлттық санамыздағы аса қастерлі ұғым. Туып-өскен өлкенің, білім алып ұшқан алтын ұя мектебінің өркендеуіне үлес қосып жатқан түлектер де аз емес. Олар туған жерге, туған елге, мектепте білім берген ұстаздарына алғыстарын, жылы лебіздерін білдіруде. Мектебіміздің 2021 жылғы түлектердің 11-сынып оқушылары мектебімізге орындықтар тарту етті.

Міне, біздің білім беру ұйымының Тәуелсіз Қазақстанның 30 жылдығына қосқан үлесі мен оның болашағы үшін жасаған игі қадамы осындай. Ал мектеп-гимназияның жаңа заман талабына сай жабдықталып, гүлденуі - білім реформаларының жанданып, білімге деген құлшыныстың артуы деп білеміз.

Әйгерім МАСАБАЕВА,
Ш.Бекмұхамбетова атындағы
мектеп-гимназиясының
Қазақ тілі мен әдебиет
пәнінің мұғалімі

ІСІ КӨПКЕ ҮЛГІ ЗАЙМОЛДИНДЕР ОТБАСЫ

ЖУЫРДА ҒАНА ОБЛЫСЫМЫЗДАН «МЕРЕЙЛІ ОТБАСЫ» ҰЛТТЫҚ БАЙҚАУЫНДА ЗАЙМОЛДИНДЕР ОТБАСЫ ЖЕҢІМПАЗ БОЛЫП, РЕСПУБЛИКА БОЙЫНША «МЕРЕЙЛІ ОТБАСЫ - 2021» ҰЛТТЫҚ КОНКУРСЫНЫҢ ЛАУРЕАТЫ АТАНҒАНЫ БАРШАҒА МӘЛІМ. «ОТБАСЫ ИНСТИТУТЫ ӨСКЕЛЕҢ ҰРПАҚТЫҢ БОЙЫНДА АДАМГЕРШІЛІК, ПАРАСАТТЫЛЫҚ, ЕҢБЕКСҮЙІШТІК, ПАТРИОТИЗМ, СИЯҚТЫ ҚАСИЕТТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ҮЛКЕН РӨЛ АТҚАРАДЫ.», - ДЕП МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ КЕМЕЛУЛЫ АЙТҚАНДАЙ ЗАЙМОЛДИНДЕР ОТБАСЫ АТ СОЛ БІР ҚАСИЕТТЕРДІ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БОЙЫНА ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ТАРИХИ ТАҒЛЫМЫ МОЛ ІСКЕ ҰЙЫТҚЫ БОЛДЫ.

Нақтырақ айтсақ, «Тәуелсіздіктің 30 жылдығына» орай аудан орталығындағы үш мектептің 30 оқушысына көршілес Қобда ауданының тарихи жерлеріне экскурсия ұйымдастырды. Экскурсия таңертемен басталды. Ұзақ жолға аттанған оқушылардың жолшыбай ішетін асулары тегін қамтылып, олардың бөл қауіпсіздігін аудандық ішкі істер бөлімінің белгіленген тәртібімен қамтамасыз етілді. Алдымен Әлия ауылдық округінде болған оқушылар «Әлия патриоттық тәрбие беру» облыстық орталығында болып, батыр аламыздың музейін аралады. «Әлия патриоттық тәрбие беру» облыстық орталығының директоры Бағдаш Түпенова Әлия Молдағұлованың балалық шағынан бастап, оның өмір жолын таныстырып өтті. Сондай-ақ оның жақын туыстарымен тақырып, соғыстағы ерліктерінен көптеген тарихи деректер мен мәлімет берді. Музей ішіндегі суреттер қаршадай қыздың мергендер мектебінде оқып ажалдың оғы қардай борап жатқан отты майданға суранып баруы күллі қазақ қыздарының ар-ожданы мен елге деген ыстық махаббатын көрсетіп тұрғандай күй кештірді.

Аталған орталық директоры Бағдаш Әбдіжамқызы аптаның демалыс күніне қарамастан ыстық ықыласпен қарсы алуының өзі батырға деген баға жетпес құрмет екенін атап өткім келеді. Өйткені оның жандуысымен тебірене батыр аламыздың ерлігін бүгінгі буынға ұлықтауы ұлтқа қызмет қылғаны деп білеміз. Тоқтапа кетсек, Бағдаш Әбдіжамқызы батыр аламызға тағзым етіп, Ойыл ауданы алғаш рет келіп тұрғандығын жеткізсе, Ғазиз Займолдин оқушыларға Әлия Молдағұлованың ерлігі санмызда мәңгілік сақталуға тиіс екендігін, оны ешқашан ұмытуға болмайтынын айтып, оқушыларға өнеге боларлық ой салды. Одан кейін түс өлетінде оқушылар Әлия ауылдық округінен 20 километр жерде жатқан Әлия Молдағұлованың туған жері «Булақ» ауылында болды. Онда оқушылар жеке көсіккер Жолдас Сүйін Алдабергенұлының демеушілігімен салынып, жақында ғана лентасы қиылған Кеңес Одағының батыры Әлия Молдағұлованың туған жеріндегі музей-үйінің алғашқы қонақтарының бірі болды. Мұнда да тарихи тағлымды мағұлмат алды. Батырдың атындағы саябақты ара-

лап, батыр аламыздың өшпес ерлігін саналарына сіңіріп қайтты. Әрі қарай оқушылар Қобда ауданының орталығынан тегін түстеніп алғаннан кейін экскурсия Қобыланды батырдың жатқан жері Жиренқоға қарай бағытталды. Күн төбеден едәуір құлаған тұста арнайы топ XV ғасырда Алтын орда ыдырап, Қазақ хандығы құрылар тұста Дешті-Қыпшақ даласын мекендеген көптеген түркі тайпалары қазақ ұлты боп ұйыған кезеңде, Қарақыпшақ тайпасынан шыққан қаһарман батыр, елінің, жерінің бостандығы, азаттығы, егемендігін ат үстінде жүріп, білектің күшімен, найзаның ұшымен өмірінің соңына дейін сырт жаулардан қорғаумен дүниеден өткен, ерлігі ғасырлардан ғасырға, ұрпаққа өнеге болып жеткен Қобыланды батырдың мемориалдық кешенін аралап, батыр бабаның рухына тағзым етті. Батырға арналып салынған кесене іші өте кең. Биіктігі 17 метр кесене іші адам дауысынан жаңғырып тұр. Кең тұлғалы батыр бабамыздың ерлігі ғасырлардан аңыз болып айтылып, шындыққа айналғанын айнака-тесіз жеткізіп тұрғандай күй кештіреді. Қобыланды мемориалдық кешенінің

қор сақтаушысы Ақорын Манашова сонау ғасырлардан жырышлардың жырларына арқа болып, елі үшін қылған ерлігі мен дарабоз батырдың дабысы бүгінгі күнге дейін бәз қалпында жеткен батыр бабамыз Қобыландының жүріп өткен өмір жолын

таныстырып, жауға шапқан жорықтары мен ерліктерінен сыр шертті. Осылайша елі үшін жыған құрбан еткен батырларға деген құрмет пен туған жерге деген патриоттық сезімді санамыздың көкжиегінде қалыптастыруға арқау болған Займолдиндер отбасының ісі көпке үлгі.

Р.С. Осыңдай игі іске қолғау білгір-ең Гәзиз Займолдин айрандай ұшып отырған отбасының мәңгісі болып ғана емес өңірімізде абыройы асқақ тұтпа. Сонау өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарындағы тоқырауда қа аудан жұртын қиыншылықпен алып шыққан оның еңбегі, ел басқаруда кәсіби шеберлігі, іскерлігі, есі кірген әр ойыпқықты жақында саірлап тұр. Біз Гәзиз Займолдинмен арнайы тілқосу барысында туған жерінің өсіп-өркендеуі үшін өскелең ұрпаққа өнеге боларлықтай әлі талай-талай істер атқарылатын емен-жарқын айттып өтті.

Муса ӘДІЛБАЙҰЛЫ,
Ойыл-Әлия-Жиренқопа-Ойыл.

ҚАЗЫНАЛЫ ЕЛДІҢ ЕРТЕҢІ БИІК!

«РУХЫ БИІК, ЕҢБЕГІ ЕРЕН, БІРЛІГІ МЫҒЫМ МӘҢГІЛІК ЕЛ БОЛУ ҮШІН БІЗДЕ БӘРІ БАР. ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ ТУЫН ЖЕЛБІРЕТІП, ТҰҒЫРЫН НЫҒАЙТҚАН БІЗДІҢ ТАРИХ АЛДЫНДА ЖҮЗІМІЗ ЖАРҚЫН! БІЗДІҢ ТІРЕГІМІЗ — ТӘУЕЛСІЗДІК, ТІЛЕГІМІЗ — ТҰРАҚТЫЛЫҚ, БІЛЕГІМІЗ — БІРЛІК!». БҮЛ ЕЛБАСЫНЫҢ СӨЗІ БІЗДІҢ ОЙЫМЫЗДЫ ДА ДӨП БАСЫП ТҮР. ЕЛБАСЫ АЙТҚАН ТӘУЕЛСІЗДІК ҰҒЫМЫ ДЕГЕНДЕ АРДАҒЕР АТАЛАРЫМЫЗ ОЙҒА ОРАЛАДЫ. АЛМАҒАЙЫП ЗАМАНДЫ БАСТАН КЕШКЕН ҚАРИЯЛАР ҚАЗІРГІ КҮНІ ҰРПАҒЫНА ЖӨН СІЛТЕР АҚЫЛШЫҒА АЙНАЛДЫ.

Себебі, бүгінгі ардагерлер біздің буын да өмірдің ыстық-суығына төзіп, талай сыннан сүрінбей өткен ардагерлер. Ауданымыздағы еңбек ардагерлері өскелең ұрпақтың жүрегіне ұлтқа деген патриоттық рухын ұялатып, Отанына деген сүйіспеншілікті санасына сіңіруде өз үлестерін қосып келеді. Өрине, жасыратыны жоқ, бұл жұмыстар соңғы кездері санитарлық талаптарға орай мәдени көпшілік шаралардың шектелуіне байланысты кенжелеп қалғаны да рас. Бірақ, «Отан отбасынан басталатынын» ескерсек, әрбір ардагер өзінің отбасында өзінің немере-шөберелерінің тәрбиесіне атсалысу арқылы ортақ мақсатқа үлестерін қосып отыр деп сенімді айта аламын.

Сондай-ақ, Елбасының «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында жастардың тәрбиесіне баса назар аударып, ұлтымыздың салт-дәстүрлерін насихаттауда. Соның жемісі болса керек, статистикаға сүйенсек, соңғы жылдары жасөспірімдер арасындағы құқықбұзушылықтардың едәуір азайғанын көріп отырмыз.

Ауданымыздың дамуына аталы сөзімізбен қосқан үлесімізбен қатар, ауданның қарттары да атқарушы биліктің назарынан тыс қалған емес. Аудандық жастар ресурстық орталығы ерікті жастардың күшімен жалғызділікті қарттарға қамқорлықты, ұдайы ұйымдастырып отырса, қарттар күні қамқорлық көрсету дәстүрге айналады. Сонымен қатар, аудандық ардагерлер кеңесінің ұйытқы болуымен Жаңа жылда ауданның ең қарт тұрғынына арнаулы мерекелік сыйлық ұсынып, аудан басшысының құттықтауы жазылмаған заң десе де болады. Халықаралық аналар күні қарт аналарға құрмет көрсетілсе, 1 мамыр күні өзге ұлт өкілдері де ұмыт қалмайды.

Рас, Ойыл ауданында Ұлы Отан соғысының ардагері жоқ. Сол Ұлы Жеңіске үлес қосқан тыл ардагерлері бар. Мемлекет тарапынан алып жатқан жәрдемақыларына тыс, ауылдық жерлердегі мүмкіндігі шектеулі ардагерлерге мал азығы, отын-суы көсіпкерлердің демеушілігімен жеткізіледі.

Ардагерлердің, ақсақалдардың, қариялар мен қарттардың халық амаңдығын тілеп, татулыққа, тыныштыққа, бейбітшілікке елді шақырып, тек жақсы сөз, жақсы істерді үлгі етіп айтып жүрсе ғана бүгінгі толқын адамдар келешекке кемел қоғам қалдыра алатындығы сөзсіз. «Қариясы бар елдің қазынасы бар» демекші, ұлтымыз қашанда қарттарына құрмет көрсетіп, ерекше көңіл бөлуді үнемі жадында сақтайды.

Жылдар бойы қалыптасқан жақсы дәстүрлер жалғасын тауып, болашақ жастарға қарттардың айтар ақылы таусылмасын деп тілейміз!

Сәрсенбай АМАНФОСОВ,
Аудандық ардагерлер
кеңесінің төрағасы.

ҚОҒАМҚЫҚ КЕҢЕС

МЕЖЕЛІ МІНДЕТТЕРДІ ТАЛҚЫЛАДЫ

ӨТКЕН АПТАДА ОЙЫЛ АУДАНЫ ӘКІМДІГІНІҢ МӘЖІЛІС ЗАЛЫНДА БЕРІК ТӨЛЕУЛЫНЫҢ ТӨРАҒАЛЫҒЫМЕН АУДАНЫҚ ҚОҒАМДЫҚ КЕҢЕС ОТЫРЫСЫ ӨТТІ.

Қоғамдық кеңес отырысына аудандық мәслихат хатшысы Сөкен Ғазизұлы, «Nur Otan» партиясының Ойыл аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Еркін Жиеналин, Қоғамдық кеңес мүшелері Муратбай Болатұлы, Исатай Шеймерденұлы, Мейрамғұл Бақтығалиқызы, Айсулу Кенесарықызы, Тыныштыбай Шалабаев, Бағдат Асылханұлы, Аманғали Исағалиұлы, Сәрсенбай Берниязұлы, Гүлмира Сабырқызы қатысты. Күн тәртібінде Ойыл ауданының алғашқы емдеу-профилактикалық мекемелерінің 2021 жылдың 8-айында атқарған қызметтері, 2021 жылдың 8-айының қортындысы бойынша ауданның санитарлық-эпидемиологиялық жағдайы қаралды. Сондай-ақ, Аудан көлемінде қоғамдық тәртіпті сақтау, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бағытындағы аудандық полиция бөлімінің ЖПҚБ атқарған жұмыстары, Ауданның білім беру мекемелерінің 2021-2022 оқу жылына дайындығының барысы және Аудан тұрғындарына және ауылдық жерлерде

мәдени қызмет көрсету іс-шараларын жүзеге асыру мақсатында атқарылып жатырған жұмыстары сараланып, талқыланды. Бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналған ауданның санитарлық-эпидемиологиялық жағдайы бойынша аудандық санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау басқармасының басшысы Ғарифолла Құбаев өлі де екіге алу жұмыстарына белсенділік керектігін жеткізсе, аудандық орталық аурухананың бас дәрігерінің міндетін атқарушы Нұрбану Арыстанова аудандағы адам денсаулығы мен медициналық ахуал бойынша кеңірек ақпарат берді.

Күн тәртібінде бұдан да өзге қозғалған мәселелер бойынша құзырлы мекемелер толыққанды мәліметтер беріп, атқарылған жұмыстар қоғамдық кеңестің бақылауында талқыланды. Қоғамдық кеңес мүшелері тарапынан тақырыптар бойынша сұрақтар қойылып тиісті жауаптар алынды және әрбір салаға сәйкес ұсынымдар қабылданды.

Өз тілшіміз.

АУЫЛЫМ АЛТЫН БЕСІГІМ!

«Өркімнің туған жері- Мысыр шаһары» демекші, қастерлі топырағында жаралып, ауасын жұтып, суын ішіп жүрген туған ауылдың тағдыры кімді болса да ойландыруы керек! Ауылдың тазалығы - сол ауылда мекен еткен сіз бен біздің саулығымыздың кепілі. Әлемді жайлаған коронавирус пандемиясы кезінде кесел қайдан келеді демеңіз... Табиғатты ластау, аяқ басар жерге қоқыс төгу, төрт түліктен шыққан шығыстарды тау төбе қып ауыл сыртына төге салу, міне осының бәрі денсаулығымызға күлдей зиян боп қайта соғырын ұмытпауымыз қажет!

«Кірдің суы, күл төгілген жерді баспа...» деп тыйым айтып отыратын бұрынғының адамдары осыны меңзесе керек.

Кім болса да өз үйінің таза болғанын

қалайды. Ал, ендеше ауылдың қара шаңырағын емес пе! Сол қара шаңырақтың тазалығы неге бізді толғандырмайды?

Ауылдың тұрмыстық қалдықтарын төгетін арнайы орындар белгілесек те, ауладан шығар-шықпастан ауыл шетіне қоқысымызды төге саламыз. Ауыл тағдыры, оның болашағы, табиғи тазалығы толғандырмайтын кейбір азаматтарымыздың осындай берекетсіз істерге барып отырғандығы қынжылтады.

Ал, ауылдастар, ауылдың айналасына тағы да қоқыстан тазартып, ретке келтіріп қойдық. Ендігі өтініш- осы тазалықты сақтап қалайықшы! Ауылым-алтын бесігім дер болсақ, жөргегіміз таза болсын, ағайын!

Сәндібек ДӘУЛЕТҚАЛИЕВ,
Ойыл селосының әкімі.

ҚҰМСАЙ ҚОРЫМЫ

КӨКЖАРДЫҢ КӨНЕ ЖӘДІГЕРЛЕРЫІНІҢ КУӘСІ

ӨЛКЕ ТАРИХЫ МЕН ЕСЕРКТКІШТЕРДІ ТАНЫТУ МАҚСАТЫНДА ЖӨНЕ ТӘЖІРИБЕ АЛМАСУ МАҚСАТЫНДА ҒАЛЫМДАРДЫ ТАРТА ОТЫРЫП, ЖАСТАРДЫ, МҰҒАЛІМДЕРДІ ЖӘНЕ ОҚУШЫЛАРДЫ ҚАТЫНАСТЫРУ АРҚЫЛЫ ОЙЫЛ АУДАНЫНДА СЕМИНАР-ЭКСКУРСИЯ, БАРЛАУ ЖҰМЫСТАРЫ ҰЙЫМДАСТЫРЫЛСА, ТӘЖІРИБЕНІ ЖИНАҚТАУДЫ ТАЛАП ЕТЕТІН АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ҚАЗБА ЖҰМЫСТАРЫ ТЕМІР АУДАНЫНДА ЖҮРГІЗІЛДІ.

Тамыз айында туған жер ескерткіштерін көру және тану үшін аудандық семинар-экскурсия ұйымдастырылды. Осы семинар-экскурсияға т.ғ.д. профессор Серік Әжіғали жетекшілік еткен Батыс Қазақстан кешенді этноархеологиялық экспедицияның мүшелері мен ауданның жас мұғалімдері қатынасты. Экскурсия Ойылдан 11 км қашықтықта орналасқан ерте қола дәуірлік Құмсай қорымына бағытталды. Семинар-экскурсия барысында Құмсай қорымының ерте қола дәуірлік ескерткіші екені, шұңқыр мәдениетіне жататындығы, 4300 жыл бұрын жерленген жерлеулері бар екендігі және алғашқы қорғандық жерлеуді қалыптастырып, көшпелі малшылықпен айналысқандығы айтылды. Қосымша қазба жұмыстары қандай әдіспен жүргендігі көрсетілді. Құмсай қорымына 7 жыл археологиялық қазба жұмысы жүргізілгендігі жөнінде Құлмұқанов Медет ақпарат беріп өтті.

Ойыл ауданындағы Құмсай қорымының өкілдері кездескен сүйектер мен жерлеулеріне және жәдігерлеріне қарап, қола дәуірінде Батыс Қазақстан даласын мекендеген деген тұжырым жасауға болады. Қорымның ерекшелігі - 168 қорғандық жерлеуі мен жерлеу рәсімдерінде болып отыр. Мұндай қорымдық қорғандар Батыс Қазақстан даласында алғаш рет

кезігіп отыр.

Бұл ескерткіштің жас шамасы (4300) бойынша да көне алғашқы қорғандық жерлеулер. Жерленген адамдар шұңқыр мәдениетінің өкілдері. Аталған мәдениет тас дәуірі мен қола дәуірінің арасында пайда болған. Ал бұл адамдар қазіргі Ақтөбе аймағына Оңтүстік Орал және Кавказдан көшіп келген. Бұл қорытындыны жерлену түрлеріне қарап шағыруға болады. Бір қорғанда шамамен 16-17 адам жерленген. Бұл санды 168-ге көбейтсек, бұл аймақта мыңдаған (2688, 2856) адамның жерленгендігін біле аламыз. Демек Ойылдағы қорым аса үлкен жерлеу орны болған. Жерлеудегі адамдардың барлығы дерлік ірі, салмақты болғандығын айта кету керек. Батыс Қазақстандағы мал шаруашылығымен айналысқан бақташылар болуының бір себебі өлі күнге дейін жерлеу ескерткіштің аумағында қоныстардың кедесілеуі.

2010-2012 жылдары ескерткішке өткізілген алғашқы қазба жұмыстары оны бірегейлігін көрсетті. Қорымның өлшеміне, жерлеу ғұрпында от рәсімінің қолданылуына, жоса себілген жерленгендердің жатқан күйіне қарағанда, кешен оңтүстік далалық Оралда орналасқан шұңқыр мәдениетінің ерекше ескерткішіне жатқызылады. Бұл қорытынды адамның сүйегі мен жерлеудің ағашына өткізілген радио-көміртек зерттеу арқылы (4290±40 ж.) анықталған. 1 қоранның 1-3 жерлеуі, 4 қорғанның 1, 5, 6 жерлеуінің бас сүйектеріне Е. П. Китов өткізген антропологиялық зерттеу шұңқыр және афанасьев мәдениеттерінің қатарына өзінің морфологиялық ерекшеліктерімен прото-европейлік түріне жататынын көрсетті.

Құмсай қорымындағы жерлеу рәсімінің анализі бойынша қорытынды жасауға мүмкіндік береді, яғни жер-

ленгендердің көп емес уақыт аралығында көмілгендігін көрсетеді және ең алдымен, туыс болып келеді немесе бірыңғай өлеуметтік ұяшыққа жатады. Қорғандардың жерлеу рәсімдері, шұңқыр мәдениетіне тән болып келеді.

Сонымен қатар, Ақтөбе облысы, Құмсай қорымындағы тасбақаның қабы бар ерекше жерлеуге алдағы уақытта зерттеу жұмыстарын жүргізуді қажет етеді. Жалпы айтсақ, тасбақаның қабы Франция, Германия және Қазақстанның территориясында табылды, сондықтан бұл территориялардың неолит және энеолит уақытында діні ұқсас болған. Қытай, Африка және Индияда тасбақаны кеңістік және уақытпен байланыстырған. Тасбақаның суреті бар неолиттік және қола дәуірлік петроглифтер оңтүстік-шығыс Корея түбегіндегі Пангудэ деген жерінде табылды. Бұл дегеніміз Құмсай қорымы өлем мәдениетіменде байланыстылығы бар екенін айта аламыз.

Осылайша, бұл ескерткіштің тарих үшін зерттелуі өте маңызды және бостан бос жойылып кетпес үшін құлап жатқан террасада археологиялық қазба жұмыстарды жүргізу қажеттілігі де бар. Бұл жағдайда ғалымдарды, көне мен тарихқа қызығатын аударқыларды қатыстыруға болады, және де қорымды сақтау мен

кішігірім сай-салалардан басталуына орай, сонымен бірге қалашық тұсында аса терең, шаппа жер болуына орай қойылған. Сонымен қатар Сегізсайда ерте кезеңдегі теңіздің мәдени қабаттарын көруге болады. Мәдени қабаттардан теңіз бақалшақтары, белемниттер, бор элементтері анық байқалады.

Жұлгерлерде өсетін өсімдіктер де кездеседі. Олар: киік оты, балмия, есекмия, гүлді өсімдіктер түрлері. Жануарлардан-қасқыр, түлкі, қоян, борсық, қарсақ мекен етеді. Құстардан-жапалақ, қарақұс, үкі т.б. құстарды кезіктіруге болады. Мал және егін шаруашылығына қолайлы орта.

Қазіргі таңда мал шаруашылығы мақсатында пайдаланылып келеді. Кезінде аталарымыз мал жандарды суару үшін терең шыңырау құдықты осы Сегізсайда қолданған. Аңыз бойынша Сегізсай сайы талай тарихи оқиғаның куәсі болған. Азамат соғысы жылдары Серов бандасы осы Сегізсай арқылы өзінің ұрыс қимылдарын жүзеге асырған. Ендігі тағы бір ерекшелікке тоқталып, айта кеткен жөн. Сегізсайдан 8 км қашықтықта сарматтар кезеңіне жататын Сегізсай II, Сегізсай II қорымдары орналасқан. Бұл қорымдардағы ескерткіштер б.д.д. 4 ғасырға жатады. Қазба жұмыстары облыстық археология орталығымен 2012 жылы жүргізілді.

Ағымдағы жылдың қыркүйек айында Ақтөбе облысы, Темір ауданы орталығы-Шұбарқұдық селосы маңындағы Досжан хазірет кесенесі аумағында ескі медресе орнын анықтау мақсатында облыстық аттрихи-өлкетану музейі ұйымдастырған археологиялық қазба жұмыстары жүргізілді.

Қазба жұмыстарына музейдің экскурсия жүргізушісі, «Жас археолог» үйірмесінің мұғалімі Медет Құлмұқановтың жетекшілігі етуімен Ш.Бекмұхамбетова атындағы мектеп-гимназиясының оқушылары, жас археологтарымыз Саят, Ерасыл және Жасұлан қатынасты.

Досжан хазірет кесенесі аумағында медресе орнын анықтау бойынша жұмыс қызу жүрді. Досжан хазірет мешіті жанында орналасқан сазды-құмды тастан қаланған ескі қиранды орны қазылды. Жұмыс барысында жас археологтарымыз теориялық алған білімдерін практикада қолданып, білімдерін жинақтады. Қазба

Екінші курс оқып жүрген кезім. Оқып жүрген деймін-ау, нақтырақ айтсам, жаңа оқу жылының сабағына, ауыл шаруашылығы жұмыстарынан келіп, енді кірісіп жатқанбыз. Бір күні курстасым әрі жерлесім аралдық жігіт Әмір Оралбаев аудиторияға кіре беріп мені көрді де:

— Несібелі, құттықтаймын, «Ленин жолына» өңгімең шығыпты, — деді қуанышты күйде.

— Қойшы-ей, өтірік айтасың, қайдағы өңгіме, — дедім мен оның сөзіне нанбай.

— Шын айтам, шығыпты, — деді ол салмақты кейіпте.

Мен нанарымды да, нанбасымды да білмей, сөл ойланып қалдым. Сосын барып:

— Ал, шын болса айта қойшы, қандай өңгіме? — дедім оған ұсталған жерін осы дегендей сынай қарап.

— «Сағымжан» дегені!

Мен селк ете қалғандай болдым. Санамда жап-жарық сөйле жүгіріп өтті. Мына Әмір дұрыс айтп тұр. Рас болғаны ғой. Егер шықпаса, бұл менің өңгімемнің атын қайдан біледі? Сонда...сонда...Лезде...тез арада...

Менің әрі-сәрі болып тұрған кейпімді көріп жаны ашып кеткен болуы керек, сөзге Қалдығұл досым араласты.

— Әмір, былай дұрыстап, түсіндіріп айтсаңшы, қайдағы өңгіме, қайдан көрдің оны?

— Қайда болушы еді, скверде, газет ілетін жерде тұр.

— А...а...а...

Сонан құрбым екеуміз бір жұп сабақтың әуелігі жартысына зорға шыдап, деріс аяқталар-аяқталмастан айдап отырып бас пошта ғимаратының артындағы газеттер салынып қойылатын тақтаға келдік. Бұл жерде сол кездегі басылымдардың атасы «Правдадан» бастап, өзіміздің республикалық, облыстық газеттер күнбе-күн жаңаланып ілініп қойылады. Қаз-қатар тізіліп тұрған газеттердің арасынан Қызылорданың «Ленин жолын» көп іздемей-ақ таптық. Өйткені осы маңнан өрлі-берлі өткенде, кейде ауылшыларды сағынғанда осы араға келіп, өрқайсысымыз өз облысымыздың газетін оқып кетіп жүреміз. «Сағымжан». Төртінші беттің жартысын алып тұрған туынды көзіме оттай басылды.

— Әй, мынау көлемі әжептәуір өңгіме ғой, — деді Қалдығұл мойнын соза, көзін сығырайта газетке қарап, — Бұны қашан беріп жүрісің?

— Өткенде, практикаға барғанда беріп кеткенім.

— Тез шығыпты ғой онда. Қалай жылдам басқан? Кімге беріп кетіп едің, редакторға ма?

— Жо...жоқ, редакторға емес.

— Енді кімге? Студенттің өңгімесін редактордан басқа кім бүйтіп тез шығара алады, өрі қысқартпай...

Газеттің жайын, оның өрбір беті емес, өрбір жолының қасқалдақтың қанындай қымбат екенін, санаулы екенін менен гөрі жақсы білетін досым сұрақты үстің-үстің жаудырып тықсырып барады.

Облыстық газетке шыққан тұңғыш өңгімеді көріп /бұған дейін мақалаларым мен қысқа-қысқа өңгіме, новеллаларым, өлеңдерім аудандық «Еңбек туы» мен республикалық «Қазақстан пионері» газеттерінде ғана жарияланған-ды/ өз көзіме өзім сенбей, я қуанғанымды, я қуанбағанымды білмей, біртүрлі күйде тұрып қалған мені құрбым бүйіріменен түртті.

— Сонда өңгіменді кімге тастап кетіп едің, кім болса да, мықты біреу болды ғой, — деді ол сұрағын өрі қарай жалғастырып.

— Қомшабай ағайға. Практикам бітіп, кетіп бара жатқан кезде «оқып көріңізші» деп ұяла-ұяла Қомшабай ағайға бергенім. Мен бұны шығарады деп ойлаған жоқпын.

— Ойламасан, өңгімең ағайыңа ұнағаны да. Кім болып істейді ол кісі, редактордың орынбасары ма?

— Жоқ. «Мәдениет және әдебиет» бөлімінің меңгерушісі.

— М...м... өзі де жазады ғой, сіре. Ақын ба, жазушы ма?

— Ақын да, жазушы да!

— Е...е... таланты кісі десейші.

— Иә, талантты, өте талантты, маған өсіресе ағайдың өңгімелері қатты ұнайды, өте нәзік жазасы.

Міне, қаламгер Қомшабай Сүйенішев мені ең алғаш рет осылайша қуантып, осылайша қанаттандырып еді. Расында мен ағайға «оқып көріңізші» деп беріп кеткен сол шығармамды газет бетінде жариялайды деп күткен жоқпын. Оны басуға жарады деп те ойламаппын. Тек ағай көз жүгіртіп жіберіп, өңгімем дұрыс па, бұрыс па, кемшілігі неде, құттай да болса жетістік бар ма, жалпы жазуға бейімді бар ма, жоқ әлде менікі құр әуірешілік пе, осы тұрғыдағы пікірін білдірсе деген ой-туғын. Сөйтсем...

Сөйтсем айналайын ақкөңіл ағайым айды аспаннан бір-ақ шығарыпты. Аспаннай ай шыққан емей не, қаламы қарымды жазушы емес, тіпті маман журналист те емес, небәрі екінші курсқа енді ғана өткен сарнауыз студенттің туындысы бір облыстың беткеұстар газетінде ойып тұрып орын тепсе. Және көлемі кезге көріне қоймайтын оймақтай емес, оқырман-дардың көп қарайтын орны — төртінші бетте етектей боп жайылып жатса!

Осындай қамқорлық жасап, мырзалық танытқан ағайға қалай риза болмасын, қалай сүйсінессін! Қадірлі оқырман ойлап отырған шығар, «Ленин жолына» жарияланған бір өңгімесін сонша жыр қылғаны несі, сол да сөз бе екен деп. Өрине, қазіргідей ақпарат құралдарының айдыны кеңейген, газет дегеннің түрі де, саны да жеткілікті, қуаны төлесен туындынды газетке қана емес, тұтас-тай кітап етіп те басып беретін кезеңде, бұл айтып отырғаным күлкілі көрінуі де мүмкін. Ал, ол кезде, яғни жетпісінші жылдары қолына қалам ұста-ғысы келіп жазудың жайлауына қызыға қарап, солай қарай барсам ғой деп талаптанған жас үшін бұл үлкен жетістік, таудай табыс болатын.

Сол сәтте, сол таудай табисқа жетіп жүрегім жарылардай болып қуанып, өрі «менің шығармам осы газеттен орын алуға лайық па?» деген оймен сөл-пөл ұялып, біртүрлі түсініксіз, алмағайып сезімді басымнан кешіп тұрып елдегі қаламгер ағай туралы, Қомшабай аға туралы ойла-дым.

Сол сәтте көз алдыма жылы жүзді, адамға үнемі жымып қарайтын, мінезі қыздан бетер жұмсақ ақсары кісі келіп тұра қалды.

Ол кісінің қарамағында мен небәрі бір ай ғана болып, өндірістік тәжірибе-ден өттім. Таңалғаным — Қомшабай ағай алғаш көргеннен-ақ бізді (практикаға менен басқа тағы да бір қыз, бір жігіт, үшеуміз барғанбыз) өте жылы қарсы алды. Құдды бізді бұрын-нан танытпандай, біз бастауыш курстардың студенті емес, бейне бір өзі-мен қатарлас журналист, жазушылар-дай, баласынбай, жассынбай қабыл-дады. Бұлай деп отырғаным — газет-журналдарда, радио-телевидендегі студент-жасайтын аға, апалардың бөрі тізбек-практиканттарды бұлай жылы қабылдап, емен-жарқын өңгімелесе бермейді. Өзің редакцияның табалды-рығын имене аттап, қалай жүрем, қалай тұрам, қалай жұмыс істеймін, журналист үшін ең бастысы — қалай жазам, берген тапсырманы орындай алам ба, жоқ па деп қорқасоқтап, үркетеп тұрғаныңда, саған мұрнын шүйіре, менсінбей қарап, жекіліп сөйлеп, жіберген болмашы қателігің үшін жер-жебіріңе жетіп ұрысып, үрейінді ұшыратындар аз емес.

Ал, мына кісі, яғни Қомшабай Сүйенішев ағай мүлдем олай емес! Бізге ұрыспақ түгілі — «өй» деп сөйлемейді. Біз ғана емес, жалпы ағайдың табиғатында адамға қатты сөйлеу, кісінің көңіліне келу деген атымен жоқ болуы керек. Мен сол айналасы аз ғана уақыттың ішінде Қомшекен туралы осындай ойға келдім. Өйткені үнемі жүзінен шауқ төгіліп, сөзінен жылылық өсіп тұрады. Өсіресе ағайдың жазуға талпынған жазғарға деген ықылас-пейіл ерекше екен. Ондай қыз-жігіттердің қай-қайсысымен де тең дәрежеде сөйле-сіп, әдебиет, мәдениет, өлең-жыр, өнер турасында ойларын айтып, пікір бөліседі. Сонан да болар, ақын аға-ның айналасынан, ізінен ерген іні-қарындастары мен шығармашылық иелері үйіріліп шықпайды. Редак-циядан олардың бір тобы енді кетіп жатса, тағы бірнешеуі табалдырықтан аттап жатады. Ағайдың қол астында тәжірибеден өте жүріп, ол кісіден үлкен ұстаздан жазу-сызуды үйрене жүріп, мен осыны байқадым. Қомше-кең қалыптастырған осындай әдеби ортаны көрдім.

Қаламгер ағаның қамқорлығына бөленген сол практикадан соң арада бес-алты жыл өткенде мен «Ленин жолы» газетіне, Сүйенішев еңбек еткен дәл сол «мәдениет және әдебиет» бөліміне жұмысқа тұрдым. Бірақ, бұл кезде Қомшекен қызмет ауыстырып кетіпті. Дегенде, алақан-дай қаланың ішіндеміз ғой. Кейде-кейде, әдеби кештер мен жиындарда жүзdesіп қаламыз. Сонда ол кісі:

— Нескен, не жазып жүрсің? — дейді.

Мен кібірткітеп төмен қараймын. Осыдан-ақ менің онша ештеңені маңыптай жүргенімді түсінетін болса керек:

— Жаз, жалқауланба! Сенің жазуың жақсы, — дейді.

— Рахмет, ағай, рахмет! — деймін мен онан өрі ұялып.

Осыдан біраз жыл бұрын, біршама кітаптарым шығып, оны оқырмандар жылы қабылдағасын, «қой, мен де ел қатарлы талаптанып көрейін, мүмкін-дік болып жатса Жазушылар одағына мүшелікке өтейін» деген мақсатпен кепілдеме алу үшін Одақтың облыс-тық ұйымының төрағасы Қомшабай ағайға бардым. Оймдымды айттым.

— Дұрыс! — деді ағай салған жерден.

— Ту...у...у... Нескен-ай, қызықсың өзің, лайықпынба не, баяғыда өтуің керек еді. Сен немене, өлі мүшелікке өтпегенсің бе?

— Жоқ ағай, өткен жоқпын...

— Ту...у...у... қызықсың-ай өзің, қызықсың-ай...

Ағай күйгелектеніп өрі таң-тамаша болып, қолындағы қалампырын табуына қайта-қайта аламып біраз үнсіз тұрып қалды. Сосын барып:

— Өнеугіде «Жас Алашқа» шыққан новеллаларды оқыдым, удивительно! — деді сұқ саусағын жоғары көтеріп.

— А...а...сіз оны оқыдыңыз ба, сізге ұнады ма? — дедім мен қуанып кетіп.

— Тәйт, оқыдыңызба не, мен сенің газеттердегі өрбір шығармаңды қалт жібермей оқып отырам. Тек жаманы — жиі жарияланбайсың. Жан-жаққа бұрқыратып жібере бермейсің бе? — деді кейісті қалыпта.

Мен таңғалдым өрі біртүрлі ыңғай-сыздандым. Шынымды айтсам, Қомшекен — осындай қарымды қаламгер, көрнекті ақын, соңғы кездері нау-қастанып үйден ұзап шықпай жүрген үлкен аға — менің шимай-шатпағыма мен беріп, оқиды деп мүлдем ойла-маппын. Ал керек болса! Қысылған-ның көкесі енді келді. Маңдайымнан шып-шып тер шықты. Басымды төмен салып, жерден көз алмадым. Менің осы халімді сезіп, ұялмасын, өңгіменің бетін басқа жаққа бұрайын деп ойлады ма:

— Мынау не? — деді бір кезде Қомшекен үстелдің үстінде бүйірі томпылып тұрған менің дорбамды нұсқап.

— Алма ғой, ағай, сізге өкелдім.

— Оны неге өкелдің?

— Енді басқа не өкелетінімді білмедім. Сіз ішімді ішпейсіз. Құр қол қалай келем...

— Қызықсың-өй, өзің келе бермейсің бе? Кітаптарыңда ала келмедің бе? Газеттер өкелмейсің бе?

— Қайдан білейін, ағай...

— Сенің бірде-бір кітабың жоқ менде. Басқа жұрт шықса болды, бірден кітабын өкеліп көрсетеді.

— Қап, білмедім оны. Сіз менің кіта-бымды оқиды деп ойлаған жоқпын.

— Әй, Нескен-ай, Нескен-ай! Сенің өңгімелерің деген керемет қой. Просто удивительно!

— Сонда қалай?

— Сен кішкентай нәрсені байқап, көңіліңе түйіп, содан өп-өдемі оқиға өрбіте аласың. Саған Алла тағала сергек сезім берген. Содан да өңгіме, новеллаларың сезімге тұнып тұр. Өте нәзік жазасың.

— Ағай, сіздің де өңгімелеріңіз нәп-нәзік қой.

— О...-ой, Нескен-ай, біздер қанша мәлдіретейік десек те, қыздардың жазуындай болмайды ғой. Қыздардың жүрегі жұмсақ, жалпы жаратылысы нәзік қой. Сонан да өнердің қай түрін-де болмасын өйелдердің қолтаңбасы үлбіреп тұрады. Ал, еркектер деген... олар қа...та...ал, темірдей...

Қомшекен осылай деп қалампырын искелеп өрлі-берлі жүріп кетті. Мен ойланып қалдым.

— Нескен, білесің бе? — деді бір кезде ағай оң қолының сұқ саусағын жоғары көтеріп. — Сенің кейбір өңгі-мең... мәселен, бір өңгіменің өзі бір романның жүгін көтеріп тұр. Бұл сөзді естігенде мен өз құлағыма өзім тіпті де сенбедім. Бір жағынан ойнап неме-се мені сынап айтп тұрған болар деп ойладым. Сөйттім де:

— Ой, ағай, қойыңызшы, сіз не мені аяғында маззақ қылайын дедіңіз бе? — дедім ашуланып.

— Тәйт, мазғағы несі, Нескен-ау, сен не деп кеттің өзің. Рас айтсам. Сенің кейбір өңгімелерің анау-мынау роман-ға бергісіз.

— Иә, сонда қалай? Жәй қысқа-қысқа өңгімелер мен новеллалар ғой, олар қалай роман болады. Неге олай дейсіз?

— Қысқа болса бола берсін. Бірақ, олардың айтар ойы үлкен қой. Вот, мәселе сонда! Кейбір салақұлаш романдар бар. Бірақ, ішінде ештеңе жоқ, ештеңе. Мен түсінбеймін солар-ды.

Ағай алақандарын жайып тағы да өрлі-берлі қозғалды. Сөйлеп жүр.

— Сосын, Нескентай, — деді маған қарай бұрылып. — Мәселе шығар-маның көлемінде емес, салмағында, айтар ойында. Осыны ұмытпа! Ал, қазір не жазып жатысың? Сенің нағыз жазатын көзің бар.

— Ештеңе. Бір кітап шығарсам ба деп, соны...ы... дайындап...

— Кітап дейсін бе? Қандай кітап ол?

— «Құмырса тірлік» деген.

— Құмырса тірлік? Сенің сондай өңгімем бар емес пе?

— Иә, сол өңгімені атымен атадым.

— Интересні! Менің де құмырсақ туралы өлеңім бар. Ертеректе жазған-мын. Кезінде өте жақсы пікір тудырып еді. Жылы қабылданған. Өзгеше бағытта жазылған өлең болатын.

Сол күні Қомшекен әдебиет, поэзия, шығармашылық жайлы біраз өңгіме айтыт. Кептен жүздеспегендіктен бе, ақын шешіліп, ақтарылып, қызылып сөйледі. Сөйтіп отырып көш түскенін байқамай қалпыңыз. Бір кезде мен қайтуға ыңғайландым.

Келгендегі негізгі шаруам біткен жоқ.

— Ерте

АУЫЗДЫҚТАЛМАҒАН АРАМШӨП ҚАУІПТІ

Жатаған у кекіре (Acroptilon repens L.) көпжылдық, атпа тамырлы шөп, күрделі гүлдер тұқымдасына жатады. Қуатты тамыр жүйесі топырақта 10 м. тереңдікке жетеді. Жатаған у кекіре-нің ерекшеліктері, ол қордағы қоректік зат – инулинді тамырдың топырақтағы төменгі қабатына жинақтауы және қоректік заттарын топырақ баптаушы техникамен егіндікті өңдегенде, жатаған тамырының кесілген жеріне жылдам жеткізуі арқылы өсіп жер бетіне шығуы, фотосинтез құбылысы арқылы тамырлануы. Сондықтан көп-теген агротехникалық әдістерге төзімді болады, қайтадан өсіп жеті-леді. Ауыл шаруашылығы минис-трлігінің өсімдік қорғау және өсімдік карантині департаментінің мәліметі бойынша жатаған у кекіре респуб-ликада 3 млн. гектар жерге тараған болса, ауданымызда 4 га жерді ластап отыр. Тұқымның іс жүзінде табиғи жағдайда таралуын тоқтату мүмкін емес. Сондықтан жатаған у кекіре бар ошақты уақытында тұқымы басқа

жерлерге тарамай тұрғанда құрту керек. Бір өсімдікке жатаған у кекіренің тұқым беру түсімділігі 3 мың дөнге дейін жетеді, оның ішінде 50 пайызы өңгіштік қасиетін сақтайды. Толық піскен тұқым топырақта өңгіштік қасиетін 5 жылға дейін сақтайды және 25 градус жылылықта, ылғалдылық 20 пайыз болғанда топырақтың құра-мына байланысты 2-5 см. тереңдіктен өсіп шығады. Жатаған у кекірені тиянақты түрде құрту үшін зерттеу жұмыстарын, шөптердің таралу карта-сын жасау керек. Шөптерді жою жоспарына профилактика, агротех-никалық-биологиялық және химиялық әдістер кіреді. Химиялық өңдеу жұмыстары өсімдіктің шанақтану кезеңіне жоспарланады. Күрес жата-ған у кекіренің тамыр жүйесінің өмір сүргіш қабілетін біртіндеп жоюдан басталады. Тамырдан шығатын улы заттар көптеген екпе дақылдарға зиянды өсерін тигізеді, олардың өсу энергиясын төмендетеді.

Кекіренің тарау себептері –

карантин ережесінің сақталмауы, ең негізгісі – кекіремен күресу жүйесі агротехникамен гербицидтерді арам-шөптің биологиялық ерекшелік-терімен байланысты Кекіремен күре-судің негізі топырақ өңдеу жүйесі болып табылады.

Кекіренің зияндылығы - тұқымы бөліп шығарған зиянды заттары өсу энергиясын төмендетіп, дақылдың өсіп жетілуін бәсеңдетеді. Кекіре көптеген жануарларға зиянды, өсіресе жылқы малына, ал қой мен ешкіге зиянсыз, көпшілік жағдайда шөппен араласқан кекіре малдардың ула-нуына өсер етеді, кекіренің бидаймен араласқан тұқымдарынан алынған ұнда ащы дәм болады, нан пісіруге қолдануға болмайды.

А. ТӨРЕШОВА,
Ойыл аудандық фитосанитарлық диагностика және болжамдар әдістемелік орталығы филиалының гербологы.

Мемлекеттік органның атауы	Азаматтарды қабылдауды жүргізген адамның Т.А.Ж. лауазымы	Азаматтарды қабылдау күні мен уақыты	Мемлекеттік органның орналасқан жері	Байланыс телефоны
Ойыл ауданы өкімінің аппараты	Қазыбаев Асқар Қайырғалиұлы, аудан өкімі	Қазан айының – 8 күні уақыты:сағ.- 10:00 ден - 12:30 ға дейін	Ойыл ауылы, Жолмырзаев көшесі №16, «Nur Otan»партиясы Ойыл аудандық филиалының ғимараты	2-12-23
		Қазан айының –15, 22 күндері уақыты:сағ.-10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы Құрманғазин көшесі №43 Ойыл ауданы өкімдігінің ғимараты	
		Қараша айының – 12 күні уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы, Жолмырзаев көшесі №16, «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалының ғимараты	
		Қараша айының – 5, 19 күндері, уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы Құрманғазин көшесі №43 Ойыл ауданы өкімдігінің ғимараты	
		Желтоқсан айының – 3 күні, уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы Құрманғазин көшесі №43 Ойыл ауданы өкімдігінің ғимараты	
		Желтоқсан айының – 10 күні, уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы, Жолмырзаев көшесі №16«Nur Otan»партиясы Ойыл аудандық филиалының ғимараты	

Мемлекеттік органның атауы	Азаматтарды қабылдауды жүргізген адамның Т.А.Ж. лауазымы	Азаматтарды қабылдау күні мен уақыты	Мемлекеттік органның орналасқан жері	Байланыс телефоны
Ойыл ауданы өкімінің аппараты	Сүлейменов Саян Сапарұлы, аудан өкімінің орынбасары	Қазан – 5, 12, 19, 26 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін Қараша – 2, 9, 16, 23 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін Желтоқсан – 7, 21 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы Құрманғазин көшесі №43 Ойыл ауданы өкімдігінің ғимараты	2-12-23
	Айдарбаев Мұратбай Болатұлы, аудан өкімінің орынбасары	Қазан –6, 13, 20, 27 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін Қараша –3, 10, 17, 24 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін Желтоқсан –8, 22 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы Құрманғазин көшесі №43 Ойыл ауданы өкімдігінің ғимараты	2-12-23
	Тлепов Ербол Мырзабайұлы, аудан өкімі аппаратының басшысы	Қазан –7, 14, 21, 28 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін Қараша –4, 11, 18, 25 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін Желтоқсан–9, 23 күндері уақыты:сағ.- 10:00 ден -12:30 ға дейін	Ойыл ауылы Құрманғазин көшесі №43 Ойыл ауданы өкімдігінің ғимараты	2-12-23

Жергілікті атқарушы органның атауы	Азаматтарды қабылдау жүргізетін адамның Т.А.Ә.,лауазымы	Азаматтарды қабылдау күні мен уақыты	Мемлекеттік мекеменің орналасқан жері	Байланыс телефоны
«Шығанақ Берсиев атындағы ауылдық округі өкімінің аппараты» ММ	Избасов Адилбек Жансерикович, Ш. Берсиев округінің өкімі	7,14,21,28 қазан 4,11,18,25 қараша 2,9,23,30 желтоқсан Уақыты: сағ-10:00 ден -12 ге дейін	Қаратал ауылы, Сүлеймен өулие көшесі №12	73-2-62 bersiev_79@mail.ru
СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ				
«Ш. Берсиев ауылдық округі өкімінің аппараты» ММ-сі сыбайлас жемқорлық фактілері анықталған жағдайда төмендегі сенім телефонына хабарласуды сұрайды. Сенім телефонының нөмірі 73-2-62. Сонымен қатар өкімшілік ғимаратында ұсыныс – пікір салу үшін сенім жөшігі орнатылған.				

Жергілікті атқарушы органның атауы	Азаматтарды қабылдау жүргізетін адамның Т.А.Ә.,лауазымы	Азаматтарды қабылдау күні мен уақыты	Мемлекеттік мекеменің орналасқан жері	Байланыс телефоны
Ойыл аудандық экономика және бюджеттік жоспарлау бөлімі	Улыкланов Кайнар Жолдаскалиұлы, бөлім басшысы	қазан – 8,15,22,29 күндері қараша- 5,12,19,26 күндері желтоқсан- 3,10,24,31 күндері Уақыты:сағ. 10:00-ден 12:00-ге дейін	Ойыл селосы, Құрманғазин көшесі №43 ғимарат	2-11-77
СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ				
«Ойыл аудандық экономика және бюджеттік жоспарлау бөлімі» мемлекеттік мекемесі сыбайлас жемқорлық фактісі анықталған жағдайда төмендегі сенім телефонына хабарласуды сұрайды. Сенім телефонының номері 2-11-54. Сонымен қатар,мекемеде ұсыныс –пікір салу үшін жөшік орнатылған.				

Жергілікті атқарушы органның атауы	Азаматтарды қабылдау жүргізетін адамның Т.А.Ә.,лауазымы	Азаматтарды қабылдау күні мен уақыты	Мемлекеттік мекеменің орналасқан жері	Байланыс телефоны
Саралжын ауылдық округі өкімінің аппараты» ММ	М.Тажиғалиев Саралжын округі өкімі	Қазан 6,13,20,27 Қараша 3,10,17,24 Желтоқсан 8,15,22,29 Уақыты сағ.: 9:00 ден -12.00 ға дейін	Ботакөз көшесі – 2 № 12	74 – 145
СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ				
«Ақтөбе облысы Ойыл ауданы Саралжын ауылдық округі өкімінің аппараты» ММ-сінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы фактілер анықталған жағдайда төмендегідей сенім телефонына хабарласуды сұрайды. Сенім телефоны 74-145, сонымен қатар ғимаратта ұсыныс-пікір салу үшін жөшік орнатылған.				

Газет Қазақстан Республикасы Инвестициялар және Даму министрлігі Байланыс, Ақпараттандыру және Ақпарат комитетінде 2016 жылдың 21 қаңтарында тіркеліп, №15790-Г куәлігі берілген.	Меншік иесі: «Ойыл газеті» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі Директоры-Редактор Серікбай Қойбағаров Мекен-жайы: 030900, Ойыл селосы, Көжжар көшесі, №69, 3 қабат Байланыс телефоны: 8 (71332) 2-11-07. Газетте жарияланған мақала авторының пікірімен редакцияның көзқарасы қабыспайды. Суреттің сапасына редакция жауапты.
--	--

28 қыркүйек 2021 жыл

БАЛАЛАРЫҢЫЗДЫ ҚАРАУСЫЗ ҚАЛДЫРУҒА БОЛМАЙДЫ!!!

Қазіргі заманда өмірге қауіп төндіретін жағдайларға тап болу өте жиі кездеседі. Балаларды далаға ойнауға, қонаққа жібергенде немесе үйде өздерін қалдырғанда олармен еш жамандық болмайды және олардың өміріне ешқандай қауіп жоқ деп үміттенеміз.

Өкінішке орай, статистика балалардың кесірінен болатын өрттер, балалар өлімі орын алып жатқан өрттер жиі болып жатқанын көрсетуде. Балаларға өрт қауіпсіздігі жайында не білу қажет? Қай жастан бастап балаларды өрт кезінде емес, жану жағдайы кезінде өзін ұстау ережелеріне үйрету керек? Осындай сұрақтардың жауабы бір: балалық шақтан бастап балаларды өрт қауіпсіздігі ережелеріне үйрету керек. Мұндай ережелерді балаларға өз іс-әрекеттерін түсіне бастаған шақта үйреткен дұрыс.

Балаңызбен ашық өңгімелесу үшін бірнеше минут тапсыңыз. Балалармен өрт қауіпсіздігі туралы өңгімелесуді ерте жастан бастау керек. Балаға өрт «грамматикасының» негіздерін түсіндіру үшін 3-4 жас оңтайлы деп есептеледі. Бастысы балаға ашық от өте қауіпті екенін, от жарақаттайтынын, ауырлатынын, тіпті адам өліміне өкеп соқтыру мүмкін екенін түсіндіру қажет. Бала жану және өрт жағдайлары болмау үшін өзін қалай ұстау керектігін немесе жану кезінде не істеу, істемеу керектігін білугі тиіс. Өрт шыққан кезде қалай абыржып қалмау керектігін балаларға үйрету біздің

міндетіміз. Көбіне балалар өрт шыққан жағдайларда үрейленіп тығылып қалады. Мұндай жағдайда не істеу керектігін, өзін қалай ұстау қажеттігін және өзіне қандай қауіп төніп тұрғанын білмеуінің себебінен бала өзін осылай ұстайды. Білім жоқта үрей туындайды. Ең бастысы үрейдің болмауы. Байсалды болсаң және ақылмен әрекет етсең қауіптен құтылу оңай. Үрей мен сасқалақтау – бұл үнемі ақылды шешім табу мүмкіндігін жоғалтады. Тұрмыстағы өрт қауіпсіздігін ережесін ұстану арқылы, өз балаларыңыздың қауіпсіздігін қолға алыңыз. От, газ, су және тұрмыстық химияны қауіпсіз пайдалануды өз мысалыңызда көрсете отырып, балаңызға қауіпсіздік мәдениетін үйретіңіз. Есіңізде болсын баланыздың қауіпсіздігі тек сіздің қолыңызда екендігін ұмытпаңыз.

Балаңыздың өр басқан қадамын қадағалаңыз, қайда және кіммен болатынын, сіз жұмыста болғанда, күні бойы қандай іспен шұғылданыынын сұраңыз. Кешкі уақытта көшеде баланыздың қадағалаусыз жүруіне жол бермеңіз. Балаларыңызбен жолға шыққан уақытта, автокөлік ішінде балаларды тасымалдау ережелерін қатаң сақтаңыз. Өз балаңызға жол жүру ережесін үйретіңіз.

Жалпы қауіпсіздік ережелері мен нормаларын ұстану өз қауіпсіздігі, денсаулығы мен өмірі үшін қажет екендігін балаңызға түсіндіріңіз.

Өрт қауіп туралы ешқашан есіңіз-

Ойыл ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі

ТАБИҒИ ГАЗ ТҰРМЫСТА. АБАЙ БОЛЫҢЫЗДАР!

«ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ Ақтөбе өндірістік филиалы (өрі қарай – «ҚТГА» АҚ АӨФ) тұрмыста газды қауіпсіз пайдалану бойынша талаптарды сақтау туралы газ тұтынушыларын ескертеді.

Барлық жағдайларда, оқиғалардың себептері болып газ пайдаланушы қондырғыларды пайдалану кезінде тұтынушылардың қауіпсіздік талаптарын бұзуы мен салғырт қарауы табылады:

- 1) газ қондырғылардың құрылымын өзгерту;
- өз бетімен газдандыру, газ қондырғылардың орнын ауыстыру, жөндеу және ауыстыру;
- реттеу және қауіпсіздік автоматикасының болмауы немесе ақаулығы;
- түтіндіктерде тартудың болмауы;
- газдану қадағалайтын сигнализатордың қосусыз болуы.

Тұншықтырғыш газбен улану УГОП-16 жылыту пештерін пайдалану кезінде жиі болады. Өдетте, тұтынушылар пештің жағдайын қадағаламайды, түтіндіктердегі тартылым да тексермейді.

Пештердің жарықшақтары арқылы немесе түтіндіктерде тартымның болмауының саодарынан тұрғын үй-жайларға улы газ кіреді. Осыған байланысты АӨФ УГОП-16 жанар-жұяларымен жылыту пештерін қауіпсіздік автоматикасы бар жылыту қазандықтарына ауыстыруды ұсынады, олар түтін жолдарында тартым болмаған жағдайда газ беруді тоқтатуды қамтамасыз етеді.

Газ қазандықтарын қауіпсіз пайдалану мақсатында газдандырылған үй-жайларда газдылықты бақылау жүйесі қарастырылған. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 9 қазандағы № 673 бұйрығымен бекітілген, «Газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің қауіпсіздігі бойынша Талаптардың» 7-бөлімінің 233-тармағына сәйкес тұтынушылар Газдану сигнализаторларын орнатуға міндетті. Газдану сигнализаторлары СЗ-1, СЗ-2 табиғи газ (метан), көміртек оксиді (II) (улы газ) концентрациясын бақылауға арналған.

2012 жылғы 9 қаңтардағы №532-IV «Газ және газбен жабдықтау туралы» ҚР Заңы 19 бабы сөйкес:

- 1-тармақ - газ тұтыну жүйелерінің және газ жабдықтарының иелері (тұтынушылары) олардың тиісті техникалық жай-күйі мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті.

- 3-тармақ - Коммуналдық-тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын беруді жүзеге асыратын газ тарату немесе газ желісі ұйымымен не газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы заңнамасына сәйкес өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестатталған, мамандандырылған тәуелсіз ұйыммен өздеріне тиесілі газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуге арнал-

ған шарт жасасуға міндетті.

- 5-тармақ коммуналдық-тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелері мен газ жабдығын оларға техникалық қызмет көрсетуге шарт жасаспай пайдалануға тыйым салынады.

Осыған байланысты газды тұтынушы Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестатталған, газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын тәуелсіз мамандандырылған ұйыммен газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуге шарт жасауы қажет.

Осы талаптар орындалмаған жағдайда және ҚР «Газ және газбен жабдықтау туралы» Заңының 17-бабы 9-тармағының негізінде, «газ тарату ұйымы мынадай жағдайларда бұзушылықтар жойылғанға дейін тұтынушыға газ беруді біржақты төртіппен тоқтатуға құқылы:

1) тұтынушының газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің қауіпсіздік ережелерін бұзуы;

2) газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің техникалық ақауы;

3) тұтынушының газ жабдығын өз бетімен қосуы;

4) газ тасымалдау немесе газ тарату немесе газ желісі ұйымының өкілдерін газ құбырларына, газ жабдығына және есепке алу аспаптарына жібермеу;

5) тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын бөлшек саудада өткізу шартына сәйкес берілген тауарлық немесе сұйытылған мұнай газына дебиторлық берешек болған жағдайларда жүргізіледі.

«ҚТГА» АҚ АӨФ «Газ және газбен жабдықтау туралы» ҚР Заңының 30-бабы «Газбен жабдықтау жүйелерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету»,

- 4 - тармағына сәйкес - Түтін және желдету каналдарының, ғимараттардың, үй-жайлардың инженерлік коммуникацияларының кірмелерін тығыздағыштардың иелері олардың жарамды техникалық жағдайын қамтамасыз етуге міндетті;

- 6 - тармағына сәйкес, 1.19.6 - тарату: желдету және түтін арналарын тұрғын үйлердегі табиғи газбен жабдықтау жүйелерін техникалық пайдалану ережелерін мерзімді тексеруден өтуі тиіс:

- жылыту маусымының алдында-маусымдық жұмыс істейтін газ аспаптары мен аппараттарының түтін құбырлары;

- 12 айда кемінде 1 рет - кірпіш, асбестцементт, қыш, ыстыққа төзімді бетонның арнайы блоктарынан жасалған түтін құбырлары, сондай-ақ желдеткіш арналары.

Желдеткіш және түтін шығаратын каналдардың техникалық жай-күйін тексеруді иесінің (тұтынушының) қатысуымен мамандандырылған ұйым жүргізеді.

Түтіндіктерді тексеруді мынадай ұйымдар жүргізеді:

ден шығармаңыз және сізбен мұндай болмайды деген ойдан аулақ болыңыз!!!

Сонымен қатар балалардың судағы қауіпсіздігін ұмытпаңыз! Жас балалардың суға шомыла білмеуі, адамдардың суда қауіпсіздік ережелері, шараларын орындамауы орны толмас қайғы мен өкінішке айналып жатады. Сондықтан осындай келеңсіз оқиғаларды болдырмау үшін, төмендегі ережелерді орындаған жөн:

Суда шомылудың қауіпсіздік шаралары:

- суға шомылатын жерді, жалпы жағдайды судың тазалығын, тереңдігін мұқият тексеріп алыңыз.

- Тамақ ішкеннен кейін бірден шомылмаңыз.

- Суға тек қана рұқсат етілген жерлер мен жағажайларда шомылыңыздар.

- Өте ұзақ шомылмаңыз, өзіңізді шаршауға және тоңып қалтырауға дейін жеткізбеңіз.

- Суға түскенде бір-біріңізді көзден таса қылмаңыз.

- Қоршау белгілерінен, бұйлардан тысқары аумаққа шықпаңыз.

- Техникалық ескерту белгілерінің, бұйлардың және басқалардың үстіне шығушы болмаңыздар.

Есте сақтаңыздар! Судағы апаттан қорғанудың ең сенімді жолы - суда шомылу ережелері мен қауіпсіздік шараларын қатаң сақтау.

- Ақтөбе ОС ДПО Пожарная к-сі, 31, тел. 40-16-99

- «Асыл-Зат» ЖШС Ибатов к-сі, 55-33, тел. 51-43-40

- «Пож-Сервис» ЖШС 312 атқыштар дивизиясы даңғ., 24, тел. 50-40-73

- «Іскер Маман» ЖШС Қандағаш қаласы, тел. 8-705-590-33-68

- «Каз Нац Газ» ЖШС, Мөртөк ауылы, Әуезов көшесі, 48 тел. 24-70-89

- «Шамшырақ» ЖШС тел. 73-64-72

- «Кублашов» ЖК Шалкар қ. 8 (71335)77-8-35

- «Ари-Дар» ЖШС, Металлургов көшесі, 30. Тел.: 50-75-87

- «НацГазАймақ» ЖШС, Заводская көшесі, Тел.: 71-21-46

- «Ак-жол» ЖШС, Чернышевский тел: 8 (705) 473-21-77

- «Эверест-1» ЖШС, г.Актобе тел: 8 (705) 323-49-76

- ИП «Амирбаева С.Б.» пр. 312 атқыштар дивизиясы даңғ, 20 тел, 8-708-187-89-25

Түтіндік және желдеткіш арналарын тексеріп және тазалап, мамандандырылған ұйымның түтіндік және желдеткіш арналарын кезеңдік тексеру Актісін алғаннан кейін, тұтынушы екінші шақынас «ҚазТрансГазАймақ» АҚ АӨФ немесе тұрғылықты жері бойынша аудандық газ шаруашылығына тапсыруы қажет.

Тұтынушыларға тыйым салынады:

- үйге өз бетімен газ кіргізуге, орнын алмастыруға, газ жабдықтарын ауыстыру және жөндеуге.

- қауіпсіздік және реттеу автоматикасын айыруға.

- газ жабдықтары және автоматика ақауы болған кезде, түтіндік тартылу болмағанда газды пайдалануға.

- Газды және газ жабдықтарының міндетінө сөйкес емес пайдалануға. Газ плитасын ғимаратты жылыту үшін пайдалануға.

- Газ жабдықтары орнатылған ғимаратты ұйықтау және демелу үшін пайдалануға.

- газдандырылған пештер мен мұржалардың тығыздығын қалау, сылақ (жарықтар) бұзған жағдайда газды қолдануға.

- Мамандандырылған ұйымдардың түтіндіктер және желдету арналарын мерзімдік тексеруге берілген актілерінің әрекет мерзімі аяқталған соң газды пайдалануға

- Үздіксіз жұмысқа саналған және осы үшін арнайы автоматикасы бар жұмыс жасап тұрған газ аспаптарын қалдыруға.

- Газдың шығуын анықтау үшін ашық отты пайдалануға.

- Өз іс-әрекеттерін бақылай алмайтын және бұл аспаптарды қолдану ережелерін білмейтін мектепке дейінгі жастағы балаларды газ аспаптарын пайдалануға жіберуге.

СТУДЕНТТЕРГЕ АРНАЛҒАН ЖАТАҚХАНАҒА МОНИТОРИНГ ЖҮРГІЗІЛДІ

Елбасының Саяси кеңесінің кеңейтілген отырысында студенттердің жатақханаға орналасуы және студенттер үйінің арнайы талаптарға сай жұмыс жасау тәртіптерін қадағалау негізінде «Nur Otan» партиясы Ойыл аудандық филиалы жанындағы Жастарды қолдау жөніндегі қоғамдық кеңес құрамы Ойыл аграрлық колледжіне бақылау жұмыстарын жүргізді.

Бақылау тобының құрамында партияның аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Еркін Жиеналин, Жастар ресурстық орталығының басшысы Жангүл Ізгарина, Жастарды қолдау жөніндегі қоғамдық кеңестің төрағасы Нұрсұлтан Дәулетқалиев болды.

Бүгінде жатақханадағы жалпы орын саны 60 студентке арналған. Дөл қазіргі таңда шалғай ауылдық елді мекендерден келген 22 бала жатақханада қоныстанған. Оның 11 ұл бала болса 11 қыз бала. Жатақханадағы жалпы қызметкерлер саны 5 адамды құрайды. Студенттерге жауап беретін 1-тәрбиеші және 4-күзетші қызмет жасауда. Нысанда студенттердің жатын бөлмелерінен бөлек мейрбике кабинеті, оқу залы, демалыс орны, асхана бар.

Студенттерге арналған жатақхананың бүгінгі жағдайы сапалы деңгейде. Білім алушылар үшін жатақхана заман талабына сай жабдықталған. Демалыс орындарында теледидар қойылып, оқушылардың оқу залдары мен асхана, жынаутын бөлмелеріне қажетті заттармен қамтамасыз етілген. Студенттердің бос уақытын тиімді өткізу үшін нақты іс-шаралар жоспар-

ланған.

Жоспарлы іс-сапармен Сарбие ауылдық округінде болып, ондағы партияның Жол картасы бойынша атқарылып жатқан жұмыстар мен ел игілігіне жасалынып жатқан игілікті істерге куә болып қайттым.

Партияның сайлауалды бағдарламасын орындаудың Ойыл аудандық Жол картасына Сарбие ауылының Әйтеке би, Жекенді, Астана, Ақтобе көшелеріне орташа жөндеу жұмыстары енгізіліп, жалпы ұзындығы 3250 метр болатын ауылшілшік жол асфальт жабындымен қолданысқа берілді. Сондай-ақ, Сапақкөл орта мектебі модернизацияға жататын мектептер қатарына ілігіп, қазіргі таңда 13 349 500 теңге қаражатқа жөндеу жұмыстары жүргізіліп жатыр. Мектептің ішкі көріністері өзгертіліп, қабырғалары безендірірілген. Мектеп қосымша жиназдармен қамтамасыз етіліп, мұғалімдерге арналған 51 жұмсақ орындықтар алынған. Осы жұмыс сапарында ауылдағы басқа да әлеуметтік нысандар- дөрігерлік амбулатория, балабақша, т.б. мекемелерді аралап, жай- күйімен таныстым. Ауылдарда санитарлық тазалық жұмыстарын жүргізудің екі айлығы қарсаңында жасалынып жатқан жұмыстар, мал қыстатуға қатысты тұрғындарды жем-шөппен қамтаме-леу, халықтық санақ, вакцинация, т.б. ағымдағы мәселелерге шолу жаса-дым.

Венера ОйЫЛХАНОВА,
«NurOtan» партиясы
Ойылаудандық
филиалы консультанты.

ЕШКІМ НАЗАРДАН ТЫС ҚАЛМАЙДЫ!

Ресми мәліметтерге сүйенсек, қазіргі таңда Қазақстанда 600 мыңнан астам мүмкіндігі шектеулі адам тұрып жатыр, бұл жалпы халық санының 3,5 пайызын құрайды. Солардың 69 мыңы балалар екен. Өлбетте олардың тағдыры өртүрлі, біреулері туа бітті кемтар атанса, енді біреулері тағдырдың төлкегін бастан кешіріп отыр. Дегенмен, осындай ортадағы адамдарға қамқорлық көрсету - қоғамның зор парызы.

Өлбетте, мүмкіндігі шектеулі адамдардың қоғамнан тыс қалмауына соңғы уақытта мемлекет тарапынан жіті көңіл бөліне бастады.

Біз оларды белсенді өмірге тартамыз, олар тек жәрдемақы алып қана қоймайды, сонымен бірге, өздерін қоғамның мүшесі, пайдалы еңбеккер ретінде сезінетін болады, - деген Елбасы Н. Назарбаев. Дегенмен, мүмкіндігі шектеулі азаматтарды түсіну, әлеуметтік жәрдемақыларды

уақытылы төлеумен ғана байланысты емес. Ең бастысы олар да өздерін қоғамның толыққанды мүшесі екенін сезінулері керек.

Осы ретте Ойыл аудандық жастар ресурстық орталығы басшысы Жангүл Ізгарина және орталық мамандары ауданымыздағы мүмкіндігі шектеулі жастардың мекен-жайы бойынша аралап, жаны жылы жандармен сұхбаттасты. Алдағы болатын іс-шараларды түсіндіріп міндетті түрде сол іс-шараларға шақыратынын жеткізіп,көңілдерін көтеру мақсатында қайылық табыстады. Өмірге құлшынысы мықты осындай жандарға қарап, аяқ-қолы сау жандар кішкене де болса сабақ алса екен деген ой бізде. Мүмкіндігі шектеулі жандар қоғамның мүшесі олар ешқандай қоғамнан көңілді ортадан бөлінбеуі тиіс.

Нұрсұлтан ЖУМИН,
Аудандық жастар ресурстық орталығының маманы.

ОЙЫЛ СПОРТЫ — ЖАСТАРҒА БАРЛЫҚ МҮМКІНДІК БАР!

Елбасының тапсырмасына орай халықтың жаппай спортпен шұғылданыуын одан әрі жақсарту мақсатында аудандағы барлық мектептердің спорт залда, спорт алаңдар қазіргі заман талабына сай салынып, жөндеіліп жылдық кез-келген мерзімінде жаттығу жасауға мүмкіндік туғызылып отыр.

«Қазақстан Республикасының дене шынықтыру мен спортты дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын жүзеге асыру мақсатында ауданда біршама жұмыстар атқарылды.

Аудан бойынша аудандағы халық санына шаққанда тұрғындарды бұқаралық спортпен қамтылуы 2019 жылы – 5884 (31,5%) болса, 2020 жылы 6008 (32,3 *пайыз*) шұғылданыушыларға артып отыр.

Дене шынықтыру ұжымдарының саны - 151, оның ішінде мектептер саны - 23, 1 колледж, 1 спорт мектебі, «Ақтөбе» футбол клубының филиалы-1, мекемелер мен ұжымдар саны-125.

Спорттық құрылғылар саны- 63. Оның ішінде спорт зал - 21, спорттық алаңдар - 33, хоккей корты – 7, тир алаңы – 2.

Аудан бойынша 93 дене тәрбиесі және спорт мамандары қызмет көрсетеді. Олардың 63-і (67,7%) дене тәрбиесі бойынша жоғары білімді, 28-і (30,1%) арнаулы орта білімді. Жалпы орта мектептегі 61 маманның 45-і (73,7%) жоғары білімді, 16-ы (26,2%) арнаулы орта білімді болса, Ойыл балалар – жасөспірімдер спорт мектебінде 23 жаттықтырушы, оның 12-і (52,1%) жоғарғы білімді, 11 – 47,8%) (арнаулы орта білімді маман. Арнаулы орта оқу орындарында 2 маман, 2-і (100%) жоғары білімді.

Аудан бойынша спорт инфрақұрылымының тұрақты өсу үрдісі қамтылып отыр, бүгінгі таңда спорттық нысандардың материалдық-техникалық базасы жаңартылып, аудан тұрғындарының спортпен шұғылданыуына жағдай туғызу мақсатында жаңа үлгідегі спорт алаңдары жасақталуда.

Бұқаралық спорт және жастар мен оқушыларды спортқа тарту мақсатында, аудан өкімдігінің қолдауымен жергілікті бюджеттен 24,5 млн.теңге

бөлініп Көптоғай а/о, Сарбие а/о, Қайыңды, Амангелді, Ақшатау шағын футбол алаңдары іске қосылды. 2021 жылы Қаракемер елді мекеніне жергілікті бюджеттен 2,5 млн. теңге бөлініп, шағын футбол алаңы салынып пайдалануға берілді.

Жергілікті бюджеттен 7 млн.теңге бөлініп, аудан мектептеріне қысқы спорт түрлеріне шаңғылар, конькилер алынды және барлық мектептерге сапалы футбол, волейбол, баскетбол доптары, сеткалар алынып берілді.

Қазіргі таңда стандартқа сай спорт мектебінде орналасқан жалпы алаңы 110х70 шаршы метр үлкен футбол алаңы, және 11 шағын футбол алаңы бар. 2021 жылы Қаратал ауылында спорт зал құрылысы үшін жобалау-сметалық құжаттары жасақталып, облыстық спорт басқармасына құрылыс жұмыстарын жүргізу үшін 260,0 млн. теңге қаражат сұратылып, бюджетіңі өтінім берілді.

Спорт мектебінде аптасына бір рет мүмкіндігі шектеулі жандарға спортпен жаттығуларына жағдай жасалса, аудан орталығындағы спорт мектебі мен ауылдық округтердегі мектептердің спорт залдарында тұрақты түрде ауыл тұрғындары мен жастарға бұқаралық спортпен шұғылданыуына жағдай жасалып, арнайы кесте бойынша спорттық жаттығулар тегін ұйымдастырылып келеді.

2020 жылы аудан орталығында 392,619 млн.теңгеге (РБ-353,891 млн.т.; ОБ-24,728 млн.т., АБ-14,0 млн.т.) бөлініп, 2021 жылы дене шынықтыру сауықтыру кешені құрылысы аяқталып, пайдалануға берілді. Алдағы уақытта аудан жастары мен оқушылар өр спорт түрлерінен шұғылданау және спорттық инфрақұрылыммен қамтамасыз етуге толық мүмкіндік бар. Қазіргі таңда ауылдық округтерде жоғарыда айтылып кеткендей спорт алаңдармен қамтылып, спортпен шұғылданауға барлық жағдай жасалуда. Қазіргі таңда дзюдо, каратэ, жүзу спорттары бойынша секциялар жүргізілуде.

Қысқы спорт түрлерін дамыту үшін хоккей корттарынан орнату жоспарланған. Қазіргі таңда 2021 жылы жергілікті бюджеттен Ш.Берсиев атындағы ауылдық округінен хоккей кортын

ҰСТАЗДЫҚ ЕТКЕН ЖАЛЫҚПАС...

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға...», - деп Абай атамыз айтпақшы, мектептің басты тұлғасы, жүрегі – мұғалім. Шәкірттерін білім нөрімен сусындатып, тәлім-тәрбие беру, жақсы қасиеттерді бойына дарытып, адамгершілік рухта бағыт-бағдар беруде ұстаздың еңбегі зор. Сондықтан да ол әрдайым қасиетті тұлға ретінде ерекшеленеді. Қиын да, маңызды міндеттерді жүзеге асыра алатын, тек ұлағатты ұстаз.

Саға мектеп – балабақшасындағы ұлағатты ұстаздардың бірі – қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі Бибігүл Аққошқарова. Өз өмірінің 27 жылын ұстаздық жолға арнаған жоғары білімді, білікті, тәжірибелі маман, педагог-зерттеуші. Бибігүл Құрлысқызы бойындағы білімін өзінің ізденімпаздығымен байланыстыра отырып, шәкірттеріне бойындағы бар қасиеттерін дарыта білді. «Бала балқытылған алтын, оны қандай қалыпқа құйып, нендей мүсін жасайтыны тәрбиешінің қолында» деген екен бір дана. Еңбеге, шәкірттеріне мінез-құлық ерекшеліктерін, оқу үлгерімін, қоғамдық жұмысқа араласуын, достық қарым-қатынас орнатуды үйретіп, оқутәрбие саласында жақсы жетістіктерге жетуіне зор еңбек сіңіріп келеді. Педагог ретінде де үнемі ізденіп, өріп-тестері арасында жаңа идеялармен бөлісіп жүреді, әр сабағына тиянақты оймен, жауапкершілікпен қарайды. Осы уақытқа дейін бірнеше баспасөз беттерінде мақалалары мен әдістемелік құралдарын да жарыққа шығарды. Солардың бірі «Абайды тану –

ТҰМАУ ТЫНЫС АЛУ ЖОЛДАРЫНЫҢ АУЫР ВИРУСТЫҚ ИНФЕКЦИЯСЫ

Тұмау – бұл вирустық ауру, оның барысында тамақ ауырып, құрғақ жөтел пайда болып, мұрын бітіп, бұлшықеттер және бас ауырып, температура көтеріліп, дене қалшылдайды. Негізінен вирустық ауру түрлі патогенді бактерияларға жол ашатын асқинулар тудырады. Оның салдарынан ағзада бактериялды пневония дамуы мүмкін.

Тұмауға қарсы екпе туралы не білуіміз керек?

Қазақстанда 15 қыркүйектен тұмауға қарсы екпе басталды.Тұмауға қарсы вакцина 6 айдан 12 айға дейін иммунитетті күшейтуге көмектеседі. Бұл вакцина кез-келген вирустан қорғаудың ең тиімді әдісі болып табылады.

Екпе қалай салынады?

Екпе салдырар алдында кез-келген адам өзінің учаскелік дәрігерінің тексеруінен өтеді, оның инфекциялық ауру жұқтырғандармен байланыста болған-болмағаны жайлы сұрайды. Дене қызуы өлшеніп , ешқандай қарсы көрсеткіштер болмаса, екпе салынады.

Тұмауға қарсы екпе кімдерге тегін салынады.

- Медицина қызметкерлері;
- Жүкті әйелдер;
- Медицина ұйымында диспансерлік есепте тұрған балалар;

қазақты тану» тақырыбына арналған әдістемелік жинағы. Ал Абайдың дүниесін оқушыға үйрету оңай іс емес екені белгілі. Ұстаз өз білімі, білігін көрсету мақсатында әр түрлі деңгейдегі байқауларға, олимпиадаларға, шебер сыныптар мен конференцияларға қатысып, үнемі ізденіс үстінде жүреді, сол еңбегінің нәтижесінде ауданымыздың «Үздік мұғалімі» атағына ие болды. Ал шәкірттері әссе жазудан аудандық, облыстық байқаулардың жүлдегерлері. Білім берген шәкірттері талай додаға қатысып жүлдегер атануы да ұстаздың тынымсыз еңбегі.

Ұстаз еңбегі оқушы білімімен сапасы, нәтижесімен өлшенеді, оның күрделілігі әрбір оқушы жүрегіне жол тауып әр шәкірттіңбойындағы қабілетті дамыту арқылы әлемді танып, қоғам алдындағы жауапкершілікті сезіндіре білуінде жатыр. «Қыран түлегіне қайтпас қанат сыйлайды, ұстаз шәкіртіне талмас талап сыйлайды» демекші, ұстаз қай кезде де мектептің жүрегі, қоғамның тірегі. Ұстаз білгенін үйретуші ғана емес, тұлға бойы тұнған өнеге, адамның бойынан жақсылық іздейтін ідігі ниет есі. Шәкірт өзінен озса, ұстаз еңбегінің ақталған. Өйткені өмірдің заңы даму, ілгерлеу, озу. Бибігүл Құрлысқызы секілді керемет іскер ұстаздардың арқасында мектебіміздің өлі талай шәкірттері бііктен шамшырағын жағып, үлкен өмірге қанат қағатынына сенімім зор.

Гүлнар БАҚТЫГЕРЕЕВА,
Саға мектеп-балабақшасының әдіскері.

А.ҚАЗЫБАЕВ, аудан әкімі.

- Балалар үйлерінің , сөби үйлерінің балалары;
- Қарттар үйлерінің контингенті;
- Эпидемиологиялық көрсеткіштер бойынша жұқтыру қаупі жоғары адамдар.
Тұмауға қарсы вакцинаны жаппай егу шаралары елімізде 15 қыркүйектен басталды, 2021 жылы бюджет қаражатына Ресейде өндірілген «ГРИППОЛ +» вакцинасы. Жыл сайын тұмауға қарсы вакциналар штаммы жаңарып отыратыны белгілі, ал 2021-2022 жылдардағы эпидемиялық маусымда Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының ұсынымы бойынша елімізде қолданылатын үшвалентті вакцинаның құрамында тұмаудың үш штаммы бар екен. Бұлар – Мичиган, Сингапур мен Колорадо штамдары.

Күздегі тұмау коронавируспен қосарланып науқастың халын нашарлатып жібереді. Сондықтан құрғақ жөтел, мұрынның бітіуі, дененің сырқару ауруы сынды белгілері бар тұмау дұрыс емделмесе, бактериялық пневмонияға асқынып кетуі мүмкін.. Сондықтан, ауруды асқындырмай дер кезінде алдын алайық!

А.Майлыбаева,
Ойыл аудандық ауруханасының салауатты өмір салтын қалыптастыру маманы.

А.ҚАЗЫБАЕВ, аудан әкімі.

Көсембай е/м.) бөлімшелер жұмыс жасауда .

Есет батыр атындағы ОРОМММК – не 2020 жылы Ойыл балалар – жасөспірімдер спорт мектебі бойынша 9 оқушы оқуға түсті. Үстел теннисі бойынша Қалқаман Саламат, Смағұл Мансур, М.Жолдығали, Ө.Бірімғалиев, еркін күресі бойынша Нүрекешов Ергали, Үйелбаев Мерей, Дүйсенбай Қадіржан, дзюдо күресінен М.Сапарбеков, Д.Асхатулы.

2021 жылы өлемді жайлаған пандемияға байланысты ауданда қашықтықтан өртүрлі жарыстар ұйымдастырылды. Атап айтсақ, 1-мамыр және 7-9 мамыр мереке күндерге асық атудан, кермеге тартылудан, спорттық гимнастикалардан жарыстар өткізілді. 30 тамыз Қазақстан Республикасы Конституциясы күніне арналған оқушылар арасында қашықтықтан кермеге тартылудан аудандық жарыс, 30 тамыз Қазақстан Республикасы Конституциясы күніне арналған допты жерге түсірмей тебуден ұйымдастырылды 30 тамыз Қазақстан Республикасы Конституциясы күніне арналған 14-29 жас аралығында қашықтықтан қолды бүгіп жазудан (отжимнния) жарыс өтіп,оқушылар, жастар, ардагер спортшылар ара-сында кермеге тартылу, қолды бүгіп жазудан аудандық жарыс, қыздар арасында шалқадан жатып денені көтеруден жарыстар ұйымдастырылды. Ойыл балалар-жасөспірімдер спорт мектебінің оқушылар арасында Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай тоғызқұмалақтан қашықтықтан мектеп біріншілігі өткізілді.

2021 жылға бюджеттен облыстық жаристарға баруды ұйымдастыру мақсатында - 1563,0 мың теңге, аудандық жарыстардың ұйымдастыруы үшін – 2365,0 мың теңге бөлінді.

Ұлт саулығы – стратегиялық тұрғыдан өте маңызды мәселе. Осы орайда жастардың спортпен айналысуына жағдай жасап, бұқаралық спортты дамыту, саламатты өмір салтын қалыптастырып тәрбие беру барша-мызға ортақ міндет.

А.ҚАЗЫБАЕВ,
аудан әкімі.

Алғыс

Адамгершілік жолы – адамдық жолы. Қараой мектеп – балабақшасының билығы оқу жылында алғаш рет білім ордасына қадам басқан бүлдіршіндердің қуанышы естерінде мәңгі қалатын болады.

Яғни, облыстық маслихат депутаты, Талғат Маратұлы Салфиқов балаларға үлкен сыйлықтарын ұсынды. Мектеп табалдырығын аттаған 15-бүлдіршіндерге оқу құралдары салынған сөмке таратылды. Өріне, балалармен бірге ата-аналарда қуанып, ризашылықтарын білдіруде.

«Балаларға жақсылық жасасаң – бүкіл өлем күліп қарайды» дегендей, үлкен жүректі, мейірімді азаматқа ата-аналардың атынан ризашылығымды білдіруді жөн көріп, қолыма қалам алып отырған жайым бар.

Облыстық маслихат депутаты Талғат Маратұлына алдағы өмір жолына сәттілік тілей отырып, мықты денсаулық, отбасына амандық тілейміз.

Тәуелсіз Қазақстанның экономикасын дамытуда жасап жүрген қызметіңізге еселі толағай табыс тілеймін.

Зоя БОЗШИЕВА,
Қараой ауылының тұрғыны, зейнеткер.

ТІЛ ҰЛТТЫҢ НЕГІЗГІ БЕЛГІСІ

Тіл мемелекеттің тұғырлы тірегі, халықтың рухани байлығы, өткені мен болашағының айқын көрінісі. Ана тілінің қадір — қасиетін біле білген халқымыз оны ұлттың рухына, қазына байлығына балайды. Себебі, тіл – халықтың жаны, сөні, тұтастай кескін – келбеті, ұлттық болмысы. Адамды мұратқа жеткізетін – ана тілі мен ата дәстүрі. Біздің осындай халықтық қасиетті мұрамыз, ана тіліміз – қазақ тілі. Тіл – тәуелсіздіктің айғағы. Тіл мен егемендік егіз ұғым. Тіпсіз – тәуелсіздік, егемендіксіз – тіл болмақ емес. Тіл тәуелсіздіктің қуаты тірегі, бірлік пен ынтымақтың жығылмас туы. Қазақ елі тәуелсіз мемелекет болып орнағалы ширек ғасырға таяу уақыт болды. Мемлекеттік тілі – қазақ тілі деп жарияланды. Бұл тұста Тұңғыш Президентіміз – Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Қазақтың болашағы – қазақ тілінде», — деп алдымызға айқын жол ашып берді. Бізге тек осы ұстанымды жүзеге асыруға бар күш – жігерді аямай, еңбек ету ғана қалды.Тәуелсіз Қазақстанның болашағы – біз, яғни қазақ жастары. Демек, біздің міндетіміз – қазақ тілінің мәртебесін асыру болмақ. Осы тұста Елбасының «Қазақ пен қазақ қазақша түйессін», — деген ұлағатты сөзін ескермей кету мүмкін емес. Тәуелсіздік алғалы бері тіл саясаты жүргізілуде. Мемлекеттік тілдің қолданылуы аясын кеңейту мен тілге деген құрметті арттыру мақсатында көптеген мемлекеттік бағдарламалар мен іс – шаралар ұйымдастырылуда.

Нәтижелері де аз емес. Осындай іс – шараларға өз үлесімді қосу мақсатында төл шығармамды тарту етемін.

Саға мектеп-балабақшасының ұжымы мен бастауыш кәсіподақ комитеті мектептің кіші қызметкерлері Егізбаева Шара мен Асаубаева Алмагүлге анасы
Егізбаева Қалиманың мезгілсіз қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.
Ш.Берсиев атындағы Ойыл аудандық өнер және өлке тарихы музейінің ұжымы өлкетанушы, музей жанашыры, «Көненің көзіндей қызыл мектеп» кітабының авторы - Мәндібай ұрпағы
Бағытов Мәкөрімнің кенеттен қайтыс болуына байланысты отбасы мен бауырларының қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.
Жамбыл мектеп-балабақшасының ұжымы Жамбыл мектеп-балабақша-сында қызмет ететін Шалабаевтар әулетіне өкесі
Қуаныштың мезгілсіз қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.
Жамбыл мектеп-балабақшасының ұжымы Жамбыл мектеп-балабақша-сының математика пөнінің мұғалімі Құттығалиев Жұбанышқаатасы
Құттығалидың қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтасып, көңіл айтады.
Ойыл аудандық мәдениет саласы қызметкерлерінің бастауыш кәсіподақ ұжымы Ойыл аудандық мәдениет үйіне қарасты «Даңқ» саябағының аула сыпырушысы Жұбанов Көкімжанға анасы
Насиханың қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтасып, көңіл айтады